

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента - головного наукового співробітника відділення реабілітації репродуктивної функції жінок ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової НАМН України», доктора медичних наук, професора Дубчак Алли Єфремівни на дисертацію Шпортенко Ірини Анатоліївни «Удосконалення лікування запальних захворювань статевих органів викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом у жінок фертильного віку на тлі вживання наркотичних та психотропних речовин», яка подана до разової спеціалізованої Вченої ради ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка

О.М. Лук'янової НАМН України», що створена відповідно до наказу ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової НАМН України» від 17.05.2024 р. № 2.6-33/1/81 на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Дана дисертаційна робота присвячена дуже важливим проблемам на сьогоднішній день - це вживання наркотичних та психотропних речовин, яке завжди тісно пов'язане з інфекціями, що передаються статевим шляхом (ІПСШ) і, звичайно, хронічними запальними захворюваннями статевих органів (ХЗСО). За даними ВООЗ число наркозалежних у світі за останні 10 років виросло на 23%. Наразі дуже поширений і популярний серед молоді «хемсекс» - заняття статевим актом в стані наркотичного сп'яніння. Сексом займаються задля отримання задоволення. Якщо для одних - це інтимний процес без додаткових стимуляцій, - для інших - гонка за ейфорією і прийом стимуляторів. Поступово позитивний ефект пропадає, страждає серцево-судинна система, імунітет, репродуктивна система деградує в результаті потрапляння токсинів - порушуються координаційні механізми між гіпоталамусом і гіпофізом, що призводить до гормонального дисбалансу, порушується процес формування яйцеклітини. А з іншого боку - безладні статеві стосунки, незахищені статеві контакти і ймовірність зараження інфекціями, що передаються статевим шляхом. Безсимптомний перебіг багатьох інфекцій, що передаються статевим шляхом, особливо на початкових стадіях, може призвести до незнання про свою інфекцію серед осіб, ненавмисно підвищуючи ризик її передачі статевим партнерам. Несвоєчасне лікування ІПСШ призводить до хронізації запального процесу, що представляє собою значну проблему, особливо для жінок, які не реалізували репродуктивну функцію.

Тому актуальним завданням є удосконалення лікування запальних захворювань статевих органів, викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом у жінок фертильного віку на тлі вживання наркотичних та психотропних речовин».

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що набули подальшого наукового вивчення особливості патогенетичних механізмів розвитку порушень репродуктивного здоров'я у жінок із запальними захворюваннями статевих органів, викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом, які вживають наркотичні та психотропні речовини.

Встановлено особливості біотопів шийки матки та імунного статусу у цієї категорії жінок. Результати дослідження підкреслюють необхідність посилення скринінгу та профілактики раку шийки матки у жінок із ЗЗОМТ та ІПСШ, які вживають наркотичні речовини.

Доповнено наукові дані щодо впливу наркотичних речовин та ІПСШ на порушення стану репродуктивного здоров'я, зокрема на порушення менструальної функції, особливості перекисного окислення ліпідів біологічних мембран клітин, гормонального гомеостазу статевих та гонадотропних гормонів та гормонів, асоційованих із стресом.

На підставі співставлення клінічного матеріалу з психоемоційним станом пацієнток науково обґрунтовано реабілітаційні заходи та удосконалено лікування запальних захворювань статевих органів, викликаних ІПСШ у жінок фертильного віку на тлі вживання наркотичних та психотропних речовин.

Практична значимість результатів дослідження.

Автором розроблено удосконалені методики надання медичних послуг жінкам з запальними захворюваннями статевих органів, викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом, які мають історію вживання наркотичних та психотропних речовин.

Дисертаційна робота виконана у відділенні проблем здоров'я жінки фертильного віку у межах науково-дослідних робіт ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової НАМН України»: «Удосконалити методи діагностики, лікування та профілактики захворювань статевих

органів у жінок викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом та визначити роль соціальних і медичних факторів при цих захворюваннях» (№ держреєстрації 0119U103977) та

«Дослідити вплив факторів воєнної агресії на репродуктивне здоров'я жінок та розробити заходи прегравідарної підготовки» (№ держреєстрації 0122U201740).

Результати цього дослідження були впроваджені у практичну діяльність та навчальний процес: відділення «Проблем здоров'я жінки фертильного віку» Державного установи «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової НАМН України»; гінекологічне відділення з малоінвазивними технологіями Комунальної неприбуткової організації «Чернівецький обласний перинатальний центр»; кафедри акушерства і гінекології Ужгородського національного університету; кафедри акушерства і гінекології Львівського національного університету ім. Д. Галицького, акушерсько-гінекологічного відділення КНП «Тернопільська комунальна міська лікарня №2».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Наукові результати дисертації висвітлені у 6 наукових публікаціях, з них: 3 статті в журналах, які індексуються в базі SCOPUS, 1 - розділ в монографії та 3 - статті в фахових збірниках наукових праць; отримано 2 - рішення про реєстрацію договору, який стосується права автора на твір та 1 - свідоцтво на авторське право і суміжні права.

Результати дисертації були апробовані на наукових фахових конференціях і конгресах.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача у науковий напрям акушерство та гінекологія.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Шпортенко Ірини Анатоліївни є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело, автором

дисертаційної роботи не порушено принципів академічної доброчесності, на що є відповідні документи.

Структура і зміст дисертаційної роботи

Дисертаційна робота написана українською мовою, має класичну будову, викладена на 128 сторінках друкованого тексту, і складається з вступу, огляду літератури, розділу матеріалів і методів, 8 розділів власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів дослідження, висновків і практичних рекомендацій. Робота містить список 171 використаних джерел літератури (147 латиною та 24 кирилицею). Робота ілюстрована рисунком, таблицями.

Вступна частина дисертації, оформлена на 7 сторінках, детально розкриває актуальність обраної тематики дослідження. У цьому розділі чітко сформульовано мету роботи та окреслено конкретні завдання, що дозволяють ефективно досягти цієї мети. Автор глибоко аналізує наукову новизну і практичне значення проведеного дослідження, акцентуючи увагу на власному внеску в реалізацію наукової роботи. Також подано інформацію про апробацію дослідницьких результатів. Матеріали, представлені в вступі, не викликають зауважень і свідчать про високий рівень підготовки автора до проведення дисертаційного дослідження.

Розділ 1 - зосереджується на аналізі проблем, пов'язаних з інфекціями, що передаються статевим шляхом, серед жінок, які вживають психоактивні речовини, та їхньому впливу на репродуктивне здоров'я. Виявлено, що вживання психоактивних речовин значно підвищує ризик інфікування інфекціями, що передаються статевим шляхом через ризиковану сексуальну поведінку, незахищені статеві контакти та зменшення використання засобів захисту. Крім того, психічні розлади, такі як депресія та тривога, можуть погіршувати ситуацію, знижуючи самооцінку та здатність до безпечного сексу. Висвітлено важливість комплексних підходів, які поєднують лікування від зловживання психоактивних речовин, підтримку психічного здоров'я та освітні програми з сексуального здоров'я, для зниження поширеності інфекцій, що передаються статевим шляхом та покращення репродуктивного здоров'я серед цієї групи населення.

У розділі 2 представлено детальний опис матеріалів та методів дослідження. Загалом було обстежено 110 жінок, які були розділені на три групи: основна група з інфекціями, що передаються статевим шляхом, що вживають наркотики, група

контролю з хронічними запальними захворюваннями статевих органів без інфекцій, що передаються статевим шляхом, які вживають наркотики, та здорові жінки. Використані сучасні методи дослідження включали мікробіологічні аналізи, цитологічні тести, імунологічні дослідження, визначення рівнів гормонів, аналіз психоемоційного стану та вивчення особливостей пероксидації ліпідів біомембран. Такий комплексний підхід дозволив оцінити вплив наркотичних речовин на репродуктивне здоров'я жінок із інфекціями, що передаються статевим шляхом.

Розділ 3 досліджує клініко-статистичні аспекти ризику розвитку порушень репродуктивного здоров'я, спричинених інфекціями, що передаються статевим шляхом, у жінок фертильного віку, які вживають наркотичні та психотропні речовини. Дослідження включає аналіз вікових труп, тривалості наркотичної залежності, сімейного стану, соціального статусу та рівня освіти. Підкреслено необхідність комплексних стратегій лікування та профілактики, які враховують соціальні, економічні та медичні аспекти.

Розділ 4 аналізує стан мікробіоценозу урогенітальних органів у жінок фертильного віку, які вживають наркотичні та психотропні речовини, з акцентом на інфекції, що передаються статевим шляхом. Дослідження виявило підвищену частоту асоціативних форм бактеріально-грибкової контамінації та значний рівень патогенних мікроорганізмів. Використано сучасні методи, включаючи бактеріологічні аналізи та діагностику кандидозу, що дозволило виявити зміни в мікробіоценозі та підкреслити важливість ідентифікації мікробних біомаркерів для ефективноної профілактики та терапії.

Розділ 5 аналізує особливості імунної відповіді у жінок фертильного віку з хронічними запальними захворюваннями статевих органів, спричиненими інфекціями, що передаються статевим шляхом, які вживають наркотичні та психотропні речовини. Виявлені зміни в імунному статусі свідчать про вплив наркотичної залежності на імунну систему. Підкреслюється необхідність комплексних підходів у лікуванні та профілактиці, що враховують ці взаємопов'язані проблеми.

Розділ 6 детально розглядає зміни гормонального гомеостазу у жінок фертильного віку з репродуктивними розладами, спричиненими інфекціями, що передаються статевим шляхом, які вживають наркотичні та психотропні речовини.

Аналізується вплив на менструальну функцію, концентрацію гіпофізарних гонадотропінів (ЛГ і ФСГ), рівні естрадіолу та прогестерону, а також зміни стрес-асоційованих гормонів. Використані методи включають детальне гормональне тестування та аналіз рівнів стрес-гормонів, що виявили гормональні порушення та їх вплив на репродуктивне здоров'я.

Розділ 7 досліджує психоемоційний стан жінок фертильного віку з хронічними запальними захворюваннями, викликаними інфекціями, що передаються статевим шляхом, які вживають наркотичні та психотропні речовини. Використовуючи кольоровий тест Люшера, дослідження виявляє зв'язок між емоційним станом та наркотичною залежністю, демонструючи стрес, емоційну лабільність, ворожість до оточуючих та інші невротичні розлади. Підкреслюється значний вплив терміну вживання наркотиків на емоційний стан, а також зниження психосоціальної адаптації.

Розділ 8 досліджує морфофункціональні зміни шийки матки у жінок з хронічними запальними захворюваннями, спричиненими інфекціями, що передаються статевим шляхом, які вживають наркотичні та психотропні речовини. Використовуючи цитологічне дослідження, аналізувалися зміни в епітелії шийки матки, включаючи атипії клітин та дисплазію. Високі показники койлоцитозу та низькодиференційованого плоскоклітинного інтраепітеліального ураження (LSIL) вказують на високий ризик розвитку раку шийки матки у цієї групи жінок.

Розділ 9 зосереджений на особливостях перекисного окислення ліпідів біологічних мембран клітин організму у жінок фертильного віку, які вживають наркотичні та психотропні речовини і страждають на хронічні запальні захворювання статевих органів, спричинені інфекціями, що передаються статевим шляхом. Дослідження показує змінені рівні перекисного окислення ліпідів, зокрема знижену концентрацію як первинних, так і вторинних продуктів перекисного окислення ліпідів. Це вказує на значний вплив хронічних запальних захворювань статевих органів і зловживання наркотичними речовинами на окислювальний стрес в організмі.

Розділ 10 описує комплексні лікувально-профілактичні заходи для жінок фертильного віку з хронічними запальними захворюваннями, викликаними інфекціями, що передаються статевим шляхом, що вживають наркотичні та психотропні речовини. Описано застосування медичних препаратів а також комплексні психотерапевтичні заходи, включаючи музикотерапію, арттерапію, фіто-

аромотерапію та аутотренінг. Значна увага приділяється індивідуальному підходу до кожної пацієнтки, з особливим акцентом на її психоемоційний стан та мотивацію до одужання.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів» автор оцінює отримані результати дослідження та наводить теоретичне обґрунтування основних положень дисертаційного дослідження.

Всі дослідження проведені на достатньому за обсягом клінічному матеріалі (обстежено 110 жінок, які були розділені на три групи: основна група - пацієнтки з інфекціями, що передаються статевим шляхом, що вживають наркотики, група контролю - жінки з хронічними запальними захворюваннями статевих органів без інфекцій, що передаються статевим шляхом, які вживають наркотики, та здорові жінки). Наукові положення, висновки та практичні рекомендації гуртуються на отриманих дисертантом результатах, вони повністю відповідають поставленій меті та задачам роботи, логічно впливають з опису фактичного матеріалу.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

Принципових зауважень до дисертації немає. Були незначні зауваження щодо оформлення тексту дисертаційної роботи. Але ці незначні зауваження не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

В порядку дискусії прошу дати відповідь на таке запитання:

1. Уточніть, в якій групі серед обстежених жінок була найбільша частота порушень репродуктивного здоров'я і яких саме?

Висновок.

Дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Шпортенко Ірини Анатоліївни на тему «Удосконалення лікування запальних захворювань статевих органів викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом, у жінок фертильного віку на тлі вживання наркотичних та психотропних речовин», є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого вирішує актуальну задачу сучасної гінекології - оптимізація відновлення репродуктивного здоров'я у жінок репродуктивного віку що вживають

наркотичні та психотропні речовини, що має істотне значення для галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Дисертаційна робота за актуальністю, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п.6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Шпортенко Ірина Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент

Головний науковий співробітник
відділення реабілітації репродуктивної
функції жінок ДУ «ІПАГ ім. акад.
О.М. Лук'янової НАМН України,
доктор медичних наук, професор

 А. ДУБЧАК

Підпис А. Дубчак засвідчую

Учений секретар інституту,
старший дослідник
канд. мед. наук

 Олександр МІРОШНИКОВ